

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts. -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 8 de Febrer de 1913

Núm. 278

SUMARI

Renaixença, per JOSEP LLEONART.

Optimisme retrospectiu, per JAUME BOFILL.

Una escena de «Enric IV» de Shakespeare, per J. FARRAN Y MAYORAL.

Una error damnsa, (*Memoria presentada al II Congrés Internacional d'Educació Moral a La Haya*, per lo canonge VAN LANGENDONCK.

Primícies, per CLEMENTINA ARDERIU.

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en que la filosofia és art, per OLLÉ-LAPRUNE (*Acabard*).

Els mals llibres, per JOSEP M.ª RUIZ MANENT.

Musica da camera, per C.

Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans.

Informació

Per la llengua catalana, per ENRIC PRAT DE LA RIBA.—**Un parer d'en Cambó**.—**Els Boy-Scouts**.—**Reunió dels parlamentaris catalans**.—**La R. P. a França**.—**Un llibre en preparació**.

Los Comerciantes del siglo XX

pel CANONGE VAN CAENEGHEM, Director Honorari de l'Escola Comercial i Consular de Mons, amb un pròleg de

MR. CYRILLE VAN OVERBERGH,

Director General de l'Ensenyança superior, de Bèlgica.

Traducció castellana d'Enrique Dieste.

Pròleg de R. Rucabado.

J. Horta, Impressor.—Barcelona

1 volum de 230 pàgines (17 1/2 x 26)

amb excel·lent paper

Preu Pessetes 3.50

Pot adquirir-se en aquesta Administració.

RENAIXENÇA

La vida de la nostra terra fa l'efecte d'un seguit de revivalles. D'anys ençà que nosaltres mateixos anem deshauçant-nos en varis aspectes, però som talment dotats, que del cor mateix de la nostra repetida agonia en treiem altres tantes vegades una renaixença. Semblem posats al mon per desmentir qual-sevulga llei d'economia social portant que les varies activitats d'un poble progressen o es decandeixen alhora, ja que aquí la força de renéixer pot sempre més que cap força matadora.

Cap a mitjant segle XIX, i ja alguns anys abans en plena època de revoltes polítiques, perdurant encara el vergonyós flagell del contraban i de ladesmoralització aduanera, cohibits pels obstacles aranzelaris, en mig de tot això que va ser una de les agonies més greus, els nostres avis ens assentaven el patrimoni industrial, treient en bloc del llur treball la manufactura íntegra: els caps i els braços, el material i la tècnica. Era una renaixença de les virtuts de pau i d'honradesa aixecant-se neta d'entre el bassal mateix de la sang i del frau, i el que som avui ho devem, podríem dir immediatament, a aquella revivalla.

Una altra renaixença fou més endavant la Exposició Universal. Manifestació, que, com altres semblants aquí a casa nostra, no s'arriba a aclarir mai, em sembla, si són símptoma immediat d'un sobreiximent de material prosperitat, o si, encara més que això, són una pitrada del nostre geni de revivalla, vull dir que un no asseguraria massa rotundament que esdeveniments com aquella Exposició, més aviat que no pas la directa incorporació d'una bona anyada, no fossin una forma d'altra riquesa més espiritual: la del nostre aixelabrat geni de renéixer. Jo era, llavors de l'Exposició, un noi i em recordo que arràn mateix de là imminent renaixença les veus de sempre es condonien de la crisi imminent amb jere-

miades com que *els nostres pares són els que ho van entendre. Allavors va ser la època de fer les fortunes. Però, ara, comença a haverhi massa de iot, i feina tindran els nostres nets, encare potser més que nosaltres. Però, tal s'exclamava en aquests termes que a casa seva mateix tenia un instrument de la imminent revivalla, que era el seu fill, o si molt convé ell mateix, que al capdavall no podia desmentir el geni de la raça, qui s'incorporava aquella vegada en la Exposició Universal.*

«I la renaixença de les nostres lletres? ¿Que no mereix tant aquest nom la del segle XIX com la d'ara? ¿No fou aquella dels nostres avis un acte del dò de revivir se en plena agonia? La febre del feliç i de la restauració històrica, les monografies de viles i castells de Catalunya, la devoció a la nostra naturalesa i al nostre passat! Època aquella del pensament català que cobra un color diafaníssim del contacte amb la mateixa forma material de la patria: la de les nostres planes, rius i montanyes, edat en la qual les produccions literàries eren de vegades llençades a volar al mig de l'ascensió a una montanya, que els fervents feien gairebé sagrada, o al peu d'una font, col·lectivament; dies també dels convits de germanor, que anc que altrament somoguda d'una mena de tramontaneta de conjuració, aquesta, més que no pas els penons de cap guerra, agitaria si decàs els blats i els pinars per on ells passaven. Revivalla prenent el vol del fons d'una agonia, ja que l'encís més fort d'aquells poetes, arqueòlegs, naturalistes, em sembla l'esser les cançons llurs una blana defensa contra la vida que'ls voltava. L'un extrem del llur amor el passat, i l'altre el daler de tornar a esser: dos atributs d'una perfeta renaixença sentimental.

I ço que en conjunt d'aquella renaixença mig literària mig científica dels nostres avis succeïa, potser amb millor

transparencia encara es palesa en dos seus tipus individuals: en Víctor Balaguer i n'Anicet Pagés de Puig. Me'ls imagino talment com si els hagués conegut. ¿No és veritat que l'un i l'altre tenien un gest, una manera de bategar i d'estimar, un port que'ls feia dos homes castellans per adopció, per simpatia? Doncs be, del fons d'aqueixa, no goso a dir-ne mort, però si absència, ells mateixos, els primers, se sentiren amb necessitat de disculpar-se'n i deu ser perxó que els llurs cants en català, plens d'imatges catalanes, quedarán assenyats amb un anyorivol apassionat panteig, que és una marca le geni de revivalla de la seva terra catalana que ja no els cabia a dintre l'ànima.

D'aquí, jo en treuria que a la renaixença de les lletres catalanes, del pensament català tant hi som avui com al segle XIX, perxó que el secret mateix del nostre esperit està en el dò de renèixer perpetuant-se.

¿I en la acció nacionalista, que no treiem també la revivalla de la propia decadència ambient? Quan la divisió i la subdivisió eren carecterístiques de l'acció nacional, n'hi ha prou d'una veu, una veu apostòlica tantmateix, perquè s'operi aquí una meravellosa unió de tots els enemics polítics entre ells. Es veritat que allò malauradament durà poc, però, encara que mai més tant exemplarment, en altres formes ha anat recreant-se la revivalla.

I altrament, també en plena desesperança, com una altra mena de Solidaritat, s'aixecava l'Institut d'Estudis Catalans, l'ànima del qual al cap d'amunt té orígens en la política—ja que aquí quan podem empeltar en ella el nostre geni de revivalla ho fem, i quan no, renaixem a pesar d'ella—dins els presatges del qual Institut hi cap tot el passat de Catalunya: la seva arqueologia en general i la historia en son lloc. filologia, art i pensament catalans, i els homes per a cada una d'aquestes branques s'hi acoblen. Es una reaparició de l'aviat renaixença del XIX. Aquests homes d'avui disposen de més medis, és cert; ço que antany era aspiració a una germanor «felibrige», és ara afany de fer-nos un crèdit científic internacional, canvi que ve més de les corrents dels temps que no pas de cap diferencia essencial entre els avis i els nets. Ara, com antany, són senyals de la revivalla que s'aixeca del decandiment, la esperança de l'escepticisme, i, triomfant de la realitat ambient, l'amor al passat i el daler dels dies de la plenitud que tenen de venir, igual, igual que'ls dos caps del aviat enamorament.

¿I en el Teatre? Actors capdals deserten, fallen a la escena catalana el diner

i la simpatia del públic, i en mig d'aqueixa agonia els autors volen resucitar les clarors de Grecia, enriqueixen amb noves fases la dramàtica catalana deslliurant-la de l'antiga limitació en els temes. Funda's una academia de Declamació Catalana rejoyenint amb ella el tradicional Conservatori del Liceu, això en plena crisis. ¿En plena crisis? en plena revivalla.

¿I en Política? S'anava a guanyar una victòria per Catalunya i l'home del qual se'n esperava la ratificació és assassinat.

Esvarament en el món polític. I encara venen a agravar-lo nous esdeveniments que deturen la vida parlamentària no se sab be fins a quan. Es una forta crisis política. ¿Una crisis?, doncs aquí una revivalla, afirmant que passat aqueix estancament si que (els indicis són segurs) la política a Madrid començarà a entendre's segons la entén el criteri català.

¡Poble, és el dò de la revivalla que et defensa de qualsevulga tenebra! D'on molts ne treuriem temença i revolta tu en treus esperança. Veuselaquí la teva cançó i la teva armadura.

Si ahir sentiem a dir que estàvem en temps que el diner, no sense motiu, esdevenia poruc, demà es dirà que ens

trobem al bell florir econòmic. I per si no ens ho creguéssim prou vindrà un home d'altra nació a fer-nos veure quanta de força hi ha encara latent en els nostres negociants i en els nostres obrers i en el seny dels nostres enginyers, en la corrent de la nostra sang, i en la sang de la terra que corre per les venes dels rius catalans, un home que vindrà a dirnos: Si amb aquest geni de la revivalla tinguéssiu uns graus més de perseverança, seríeu un poble guaiador.

Devegades, però, davant d'aqueixa llei de renaixença que'ns caracteritza n'hi ha per pensar si és que estem deshauciats i que les nostres revivalles no fossin sinó medicines i els homes de cada renaixença altres tants metges benemèrits per no deixar-nos acabar de morir. També podria ser la salut mateixa, la salut nova que rebrota continuament... I si no tinguessin d'arribar per Catalunya els dies de la plenitud hauríem viscut al menys en una seguida renaixença. Cada poble té el seu destí, diuen. Qui sab si el secret del nostre esser actiu està en defensar-nos i el nostre pogrés consisteix en aquest constant revivre fins del més fondos dolors i agonies!

JOSEP LLEONART

Optimisme retrospectiu

II

Alguns anyoren les passades estridències i voldrien vincular en quiscuna d'elles tota l'evolució catalanista. Per ells la normalitat actual implica un venal afebliment de la nostra causa.

No ho indica aixís aquell qui ho judica amb més serenitat i coneixença. Ben al revés. El qui compara el catalanisme d'ara amb el del començament nota el progrés assolit en totes les manifestacions socials i polítiques de la nostra terra.

El catalanisme dels primers temps era com les inquietuts predecessores del desvetllar-se. No era la vida plena, conscient, sino la voluntat de viure, les ganes de viure, que es manifestaven com en l'infant, encara dejú, amb ploralles i contraccions i cridories.

Aquell catalanisme no era propiament la renaixença, sino un plet reclamant el dret a viure, exigint la papereta de baptisme i fins la de majoritat. La mortaressucitada encara no havia obert els ulls, encara era extesa i pal·lida en el cadafalc. Perxo els entusiastes, per demostrar que era viventa, ho havien de dir, i

fins de publicar-ho a crits, convidant als transeunts a contemplar la meravella.

Perxo aleshores ens enamoravem de ço que era més extern, de ço que era més doctrinari del nostre nacionalisme. Les Bases de Manresa eren una constitució estatista, eren un programa molt semblant al dels tradicionalistes i al dels federals en més d'un indret. Aixó que ara tan critiquen alguns de reintegrar-nos a la política general, justament aixó, però sense preparació de cap mena, eren les Bases de Manresa

Aquell catalanisme defensava el dret foral, i fins al reclamar Corts catalanes era més administratiu, més descentralitzador que polític i nacional. L'autonomia, l'esperava dels Governos centrals, esporuguits davant l'imperatiu categòric del nostre voler, repetint tantes vegades com fos precis: —Volèm!...—Voliem, però no curarem prou de fer.

Mes ara, després d'un llarc període de depuració, la veritable via és empresa. Aquella gent primera jugava amb foc, amb una sola espurna de foc, dura i lluenta com un talismany. Aquell foc els prenia i els purificava i els abrandava.

El catalanisme d'ara és genuïnament nacionalista. Ja constitueix un tot orgànic, sino per la seva complexitat, al menys per captenir se de lo essencial. La llengua, la cultura son avui els nostres forts, per damunt de tot, per sobre de les batalles econòmiques i les disputes partidistes. Ja dels projectes d'administració local ço que més sura son les idees, com la de la Mancomunitat Catalana, que més s'adapten a la personalitat, a la configuració de Catalunya.

Els primers volien refer Catalunya, idear una Catalunya nova o una Catalunya com la vella. Els d'ara es limiten

a posar en actuació Catalunya—tal com és, tal com sera, naturalment—ressucitant-la amb el treball de cada dia.

Lo d'aleshores era massa sistemàtic i comprensiu; podia servir per moltes bandes. Ço que ara esdevé és l'acte de vida d'una nacionalitat concreta qui es desentumeix progressivament.

Ara no'ns calen crits ni amenaces, ni violències, ni radicalismes, perquè'ns donguin patent de vida. La més forta afirmació és el fet mateix del viure, d'un viure senzill, laboriós, perfectament normal.

JAUME BOFILL

Una escena de "Enric IV" de Shakespeare

Tocs de trompetes. Entra SUFFOLK donant la mà a la princesa MARGARIDA.

SUFFOLK

Siguís qui siguís, ets ma presonera.

La contempla

Oh bellesa suprema! No temis gens, no vulguis fugir; les meves mans no et toquen sino amb respecte, i apenes si gosen posar-se en ton cos delicat.

Li besa la mà

Beso aquests dits en senyal d'eterna pau. Diga'm qui ets perquè jo pugui retre't l'homenatge que et mereixes.

MARGARIDA

Mon nom es Margarida: i siguís qui siguís, sàpigues que soc filla d'un rei: del rei de Nàpols.

SUFFOLK

I jo soc comte, i em dic Suffolk. Meravella de la natura, no acús la sort qui t'ha feta ma captiva. Jo seré per tu el que és el cigne per sa covada que ell reté presonera sota ses ales. Mes si aquesta captivitat t'ofèn, ves-t'en, torna a la llibertat com amiga de Suffolk.

Ella es gira com per anar-s'en.

Oh! romà! No tinc valor per deixar-la partir. La meva mà voldria donar-li la llibertat, mes mon cor no ho vol pas. Sa esplèndida bellesa apareix als meus ulls com la llum del sol reflectada dins el cristall d'una clara font. Voldria dir-li el que mon cor sent, però no goso. Demanaré una ploma i tinta i li diré per escrit el meu amor. Mes reflexiona, Poole! No tinguis tant pobra opinió de tu mateix! No tens una llengua? No és ella la teva presonera? Et deixaràs intimidar de la presència d'una dona? Sí; aital és la majestat sobirana de la bellesa, que encadena la llengua i torba els sentits.

MARGARIDA

Diga'm, comte de Suffolk—si aital és ton nom,—quin rescot exigeixes de mi per deixar-me en llibertat? Car, prou que veig que soc ta presonera.

SUFFOLK, *apart*

Còm pots afirmar que't rebutjarà si no has posat encara son cor a prova?

MARGARIDA

Per què no em respons? Quin rescot haig de pagar?

SUFFOLK, *apart*

Es bella i per lo tant feta per esser estimada; és dona i per lo tant feta perquè es triomfi d'ella.

MARGARIDA

Vols acceptar un rescot, si o no?

SUFFOLK, *apart*

Oh foll! recorda't que tens una esposa; còm pots pensar a fer de Margarida la teva estimada?

MARGARIDA

Més valdrà que me'n vagi, perquè no fa cas de mi!

SUFFOLK, *apart*

Això tira per terra els meus projectes; és un obstacle invencible!

MARGARIDA

Parla tot sol; aquest home deu esser foll!

SUFFOLK, *apart*

I no obstant, mon matrimoni podria desfer-se legalment

MARGARIDA

I no obstant, jo voldria que em responguesen!

SUFFOLK, *apart*

Cal que jo obtingui aquesta bella Margarida. Ja que no per mi, per qui la obtindrà? Per mon rei!

En veu alta

Mala bastida estic construïnt!

MARGARIDA

Parla d'una bastida; deu esser un fuster.

SUFFOLK, *apart*

No obstant, així, satisfaria el meu amor i restabliria la pau entre ambdós reialmes. Mes un altre obstacle s'hi oposa: encara que son pare sia rei de Nàpols, duc d'Anjou i del Maine, és pobre, i la nostra noblesa no mirarà amb bons ulls aquesta aliança.

MARGARIDA

Escolteu-me, capità; és que no podeu atendre'm?

SUFFOLK, *apart*

Tant si ho mira amb bons ulls com si no, aquesta unió es farà: Enric és jove, hi accedirà fàcilment.

A Margarida

Tinc de confiar-vos un secret, senyora.

MARGARIDA, *apart*

Que hi fa que estigui captiva? Ell sembla cavaller i no em mancarà al respecte.

SUFFOLK

Senyora, digneu-vos escoltar el que us vull dir.

MARGARIDA, *apart*

Potser els francesos em tornaran la llibertat; en tal cas no em cal implorar res de la seva cortesia.

SUFFOLK

Senyora, vull parlar-vos d'un afer...

MARGARIDA, *apart*

I bé! No soc la primera dona que s'és vista presonera.

SUFFOLK

Senyora, per què parleu així, amb vos mateixa?

MARGARIDA

Vos demano excuses; es tracta d'un *quid pro quo*.

SUFFOLK

Dieu me gentil princesa, no beneirieu la vostra captivitat si per ella esdevinguésseu regina?

MARGARIDA

Una regina captiva és més miserable que una esclava de les més baixes. Car els prínceps han de esser lliures.

SUFFOLK

I vos ho sereu també, si el rei de la benaurada Anglaterra es lliure.

MARGARIDA

I que pot importar-me la seva llibertat?

SUFFOLK

Jo em comprometo a fer-vos esposa del rei Enric, a posar a les vostres mans un ceptre d'or, i una preuada corona en vostra testa, si os digneu correspondre al meu...

MARGARIDA

A que?

SUFFOLK

Al seu amor.

MARGARIDA

Jo no soc digna d'esser la esposa de Enric.

SUFFOLK

Oh no, gentil senyora; soc jo qui és indigne de servir-li d'interpret envers una bellesa tan radiosa, sense tenir jo en aquesta elecció el més mínim interès. Que me'n dieu, senyora? Consentiu?

MARGARIDA

Si plau a mon pare, hi consento.

SUFFOLK, a un dels seus oficials.

Lllavors, fem atancar-se els nostres capitans i les nostres banderes. Després, senyora, farem sortir a les muralles el vostre pare i parlamentarem amb ell.

S'avancen les tropes angleses. Toca una trompeta. Apareix Renat damunt les muralles

SUFFOLK

Mira, Renat, ta filla és presonera.

RENAT

De qui?

SUFFOLK

Meva.

RENAT

Que puc fer-hi, Suffolk? Soc un soldat qui no sab plorar ni desfer-se en vanes exclamacions contra els atzars de la fortuna.

SUFFOLK

Hi ha un remei, senyor. Permet en interès de ta grandesa mateixa, el matrimoni de la teva filla amb el meu rei; que jo la he convençuda no sense esforç a acceptar aquesta proposició; i aquesta captivitat tant dolça haurà valgut a la teva filla un cadira real a més a més de la llibertat.

RENAT

Parla Suffolk tal com pensa?

SUFFOLK

La bella Margarida coneix que Suffolk no sab adular, ni enganyar, ni mentir.

RENAT

Baix la garantia de ta paraula de gran senyor, baixo de les muralles per respondre a ta noble proposició.

SUFFOLK

I jo espero aquí la vinguda.

Renat se'n va de les muralles.

Tocs de trompetes. Entra RENAT

RENAT

Brau comte, benvingut siau als nostres territoris. Podeu, a Anjou, ordenar com vulgueu.

SUFFOLK

Mercés, Renat, pare sortós d'aquesta filla encisera, digna d'esser esposa d'un rei. Que respòn la Vostra Gracia a la meva proposició?

RENAT

Ja que, malgrat els seus curts mèrits, t'has dignat triar-la per fer-ne l'esposa d'un tant gran monarca, que se'm deixi posseir en pau els meus comtats de Maine i d'Anjou, garantits contra tota opressió i contra tot atac guerrer i, amb aquesta condició, la meva filla serà, si ella ho desitja, l'esposa d'Enric.

SUFFOLK

Heus-aquí son rescat, jo li torno la llibertat; en quant als dos comtats, jo em comprometo a que Vostra Gracia els posseeixi amb tota tranquil·litat.

RENAT

Doncs be, en nom del rei Enric i en ta qualitat de representant d'aquest graciós príncep, et dono la ma de la meva filla, sota la penyora de la seva fe.

SUFFOLK

Renat de França jo et faig reals accions de gracies, car en aquest moment represento els interessos d'un rei.

Apart

I no obstant més m'hauria agradat, en aquesta ocasió, esser el meu propi procurador.

En veu alta

Vaig doncs a partir cap a Anglaterra amb aquesta nova i activar la celebració del matrimoni. I ara, adeu, Renat! Guarda aquet diamant en un palau d'or, únic digne d'estojar-lo.

RENAT

Jo t'abraço, com abraçaria aquell príncep cristià, el rei Enric, si es trobés aquí.

MARGARIDA

Adéu, milord, t'estimo; les alabances i les oracions de Margarida, acompanyaran Suffolk per sempre més.

SUFFOLK, dona quelques pases anant-s'en

Adeu, senyora.

Tornant

Més dieu-me, Margarida, no haig de dur al rei cap paraula d'amor vostra?

MARGARIDA

Si, milord, porteu-li de part meva tots els compliments que escaiguin a una noia, a una verge, a sa serventa.

SUFFOLK

Paraules mesurades i propies d'un cor modest! Mes, senyora, perdoneu que us importuni encara... No em doneu cap penyora d'amor per sa Majestat?

MARGARIDA

Sí, mon estimat lord; un cor pur i sens màcula que l'amor no ha profanat encara; heus-aquí ço que envio al rei.

SUFFOLK

I a més a més això.

La besa

MARGARIDA

No; això per vos! No gosaria mai enviar a un rei, una cosa tant insignificant.

Se'n van Renat
Margarida.

SUFFOLK

Ai! perquè no tens d'esser per mi!... Mes detura't. Suffolk no te esgarriis per aquest laberinte: s'hi amaguen Mino-taures i cruels traicions. Encisa Enric enaltint-li tantes meravelles; recorda't bé de les virtuts supremes de Margarida de ses gracies inganues i naturals ben per damunt de tota art; evoca sovint, tot travessant la mar, aquestes imatges, per tal que, un cop agenollat als peus d'Enric, puguis meravellar-lo fins a fer-li perdre el cap.

Se'n va

J. FARRÁN I MAYORAL.

Amb destí a la edició catalana de Shakespeare de la casa Editorial Domenech. - Barcelona).

RON BACARDI

Una error damnosa

(Memoria presentada al II Congrès Internacional d'Educació Moral a La Haya)

Membres del Congrès d'educació moral, no hi ha dubte que ens proposem treure en clar les nocions teòriques que presideixen el treball de l'educador.

Afavorir la difusió de nocions exactes i fecundes, tallar curt els conceptes falsos i damnosos, heus-aquí la nostra tasca.

Doncs be, hi ha un concepte, que per raó de la seva falsetat manifesta i del

seu caràcter damnós, jo m'alegraria de veure'l desaparèixer, sinó del llenguatge tendenciós de la política, al menys del llenguatge serè de la pedagogia; parlo del concepte de l'escola neutra (apel·lada recentment l'escola imparcial).

El concepte de l'escola neutra (imparcial)

1. no respòn a cap realitat, és fals;
2. els ensajos temptats en vista de

conformar-hi l'ensenyament—més endavant precisarem en quina mesura són possibles aqueixos ensajos—porten damnatge a l'educació.

El concepte de l'escola neutra és fals.

Distingeix tres factors d'educació moral a l'escola:

- A. la personalitat del mestre,
- B. la personalitat col·lectiva dels deixebles,
- C. l'ensenyament.

Doncs be, salta als ulls que:

A. la personalitat de l'institutor no pot ésser neutra. Col·loquem-nos en el punt de vista catòlic. El mestre practica o no practica la religió catòlica: no hi ha terme mitjà. Freqüenta o no freqüenta el santuari catòlic? Si és que sí, és catòlic, si no, no és catòlic: les seves opinions són *conformes* a les meves o *oposades* a les meves. Dic *oposades* i el bon sentit em priva d'apel·lar-les mai *indiferents* o *neutres*: els termes *oposat* i *neutre* s'exclueixen. Canviem el punt de vista. El creient protestant se demanarà: el mestre és protestant o no ho és? Si és protestant, les seves idees seran conformes, i si no és protestant, les seves idees seran oposades a les del creient protestant, mai seran neutres. Multipliquem els punts de vista, la resposta serà sempre: *conforme* o *oposat*, mai *neutre*.

B. El que diem dels mestres s'aplica als deixebles. Els deixebles seran catòlics o no, protestants o no, israelites o no, seran de la meua mateixa opinió o d'una opinió oposada a la meua.

No és ara el moment d'extendre'ns sobre la llargaria de l'exemple: ella és molt gran als ulls de tots els pedagogs. Podem doncs concloure: ni mestres ni deixebles poden ésser neutres; el llur exemple no pot ésser-ho tampoc: obrarà, o be en un sentit conforme a les opinions de les individualitats de que es compona la població escolar, o be en un sentit oposat, jamai obrarà en un sentit neutre.

Doncs, pel doble cantó exposat, la escola neutra és impossible.

C. Podem dir el mateix de l'ensenyament?

Distingim en la tasca del deixeble aquests dos elements: (1) el mòbil qui mou el deixeble a complir la seva tasca i al qual recorre el mestre, quan vol obtenir un esforç qualsevulga; (2) el compliment de la tasca en sí, és a dir, l'assimilació de les branques d'ensenyament.

(1). Me col·loco una altra vegada en el punt de vista catòlic: el mòbil serà conforme o oposat a les meves creences catòliques. I no sigui dit que el mòbil serà *neutre* en el sentit que serà fet d'elements qui es troben idènticament en

els diferents sistemes. Aquest mòbil fet, per consegüent, de les parts conformes, *superposables*, de diversos sistemes, suposa per això mateix parts *no superposables*. La neutralitat no s'obtidria doncs sinó al preu d'un sacrifici, el sacrifici de parts no superposables, el qual no és pas més conforme al meu sistema catòlic. En altres mots, la neutralitat implica una mutilació oposada a les meves opinions catòliques. Aquesta mutilació encetarà els diferents sistemes, s'allargarà a punts diferents segons la diferencia dels sistemes i contrastarà totes les opinions. El mòbil no pot doncs ésser neutre.

(2) L'estudi de les branques considerades en elles mateixes pot ésser neutre (*la tasca*)? Una nova distinció s'imposa entre a. Les branques considerades com a *conjunt*; b. Les branques preses *isoladament*.

a. El *conjunt* d'un programa no pot ésser neutre. Que exclueixi l'ensenyament religiós catòlic, per de prompte és oposat a les meves mires. S'arriba evidentment a la mateixa conclusió si un es col·loca en punts de vista diferents del meu.

b. Les branques preses *isoladament*. Distingim: aa) les branques qui tenen en major part per objecte l'apreciar (p. e. l'història) o el regular (p. e. la moral) la conducta humana, i bb) les branques tenint per objecte l'estudi de la natura (p. e. la física) o de les entitats abstractes, metafísiques (p. e. les matemàtiques); o bé, si es vol, distingim dins de cada branca l'element *moral* (aa) i l'element *físic* (bb).

aa. L'element *moral* no pot ésser neutre. Catòlic, faig un judici conforme al meu sistema catòlic, i aquest sistema difereix de tots—el mot ho diu!—els qui no són catòlics. De la mateixa manera que la conducta humana no pot ésser neutre, el judici qui es faci sobre aquesta conducta tampoc pot ésser-ho.

bb. L'element *físic* no pot, aixímateix, ésser neutre. Suposem dos professors explicant d'una fàisó idèntica un mateix fenomen natural; el tò del veritable creient, del qui veu en la creació l'obra d'un Esser infinitament bo, infinitament bell i savi, serà diferent del de l'home de ciència qui no veu en la natura sinó el joc brutal de forces cegues i inconegudes... No cal tenir gaire llarga experiència de l'ensenyament per saber quina admiració o quina fredor el llenguatge humà pot posar dins un mateix mot.

Suposem àdhuc que l'estudi de les entitats no subjectes a les lleis morals pugui ésser neutre—estem ben lluny d'admetre-ho—no per aixòensem haver menys demostrat que l'escola no

pot ésser neutra: A. per tal com el mestre, B. per tal com els deixebles, C. per tal com l'ensenyament: (1) el mòbil, (2) l'aplec de les branques d'un programa, l'element moral de les branques no poden ésser-ho.

La teoria de l'escola neutra porta damnatge a l'educació.

Com sigui que els mots *neutralitat* escolar expressen una impossibilitat, només pot evidentment ésser qüestió aquí dels esforços temptats en vista de realitzar-la. La sola temptativa però ha causat i no deixa un moment de causar un real damnatge a l'educació.

Ja hem demostrat com el mòbil fet de les parts superposables de diversos sistemes implica una veritable mutilació de tots els sistemes: el damnatge, com es veu, salta als ulls. (1)

Com a catòlic jo miro l'amor de Deu com un factor d'educació d'un poder incomparable, veig en ells el gran, l'únic mòbil de les voluntats. Posat que em sigui vedat d'apel·lar-hi; qui no veu que així se m'infligeix una supressió altament damna? Que si se m'objecta que m'enganyo respecte de la valor educativa de l'amor de Deu se'm taxarà d'error quan jo faré remarcar que aquest mòbil posseeix pels *deixebles* qui—a tort o a dret—creuen en Deu, una eficàcia meravellosa? Jassia que em fos negada aquesta conclusió, no es podrà pas menys de concedir-me que pel *mestre* creient en Deu, encès de l'amor de Deu, vedar-li el recurs al motiu de l'amor de Deu, és pendre-li el que ell mira—erradament o amb raó, poc hi fa—com el gran argument, és posar entrebancs a la seva lli-

(1) No parlem del damnatge resultant de la supressió de cert curs, p. e. dels cursos de religió.

La dona de Societat.

Mortificant amb extrem es per la dona un refredat, ja que treu al seu rostre tots els atractius que la fan ésser envejada i desitjada. Els estornuts, el llagimeig, el nas inflat i vermell, la cara congestionada, la obliguen a abstenir-se de reunions, de teatres i balls i a deixar el camp lliure a llurs rivals més afortunades o que han sabut evitar-se aquesta mortificació prenent a temps els Pellets del doctor Mackenzy. Els Pellets curen el pitjor refredat sempre, amb 24 horas, sense necessitat de fer lit; a les primeres preses acabarà el llagimeig, els estornuts, la destil·lació mucosa del nas, la sofocació i el estat febril. En totes les cases deuen tenir sempre una capça a previsió d'aquest util·líssim medicament, que per la seua eficàcia i promptitut de curació es impreuable. Capça Ptas. 1'50 a totes les farmàcies.

bertat, és comprimir la seva empena, encadenar el seu entusiasme, glaçar el seu cor i parilitzar la seva veu.

A qualsevol punt de vista que un es col·loqui, el professor retingut del respecte de les opinions divergents d'un auditori mesclat i descarrerat, li serà molt incòmode, es sentirà massa lligat per abandonar-se i confiar, serà banal, superficial, el seu ensenyament esdevindrà impersonal i la seva influència nul·la.

«¡Deu meu!» exclama M. Faguet, «parlen de l'escola neutra. Ella no ho és pas, i gracies a Deus, perquè, com deia molt bé Jules Simon, l'escola neutra, és l'escola nul·la!»

L'escola nul·la! Ens fa horror l'escola nul·la. Desitjant promoure l'educació moral, aplegant-nos en Congrés per estudiar els factors d'educació moral, no

pretenim repudiar cap contribució, d'onsevolga que vingui, i sobretot no entenem pas renunciar a l'influència decisiva de l'escola.

Endarrera doncs l'escola neutra, l'escola nul·la.

Aiximateix, adreçant-me al membres del Congrés, tinc plena seguretat que ratificaràn les idees emeses en aquest report i que posaràn al servei de la gran causa de la civilització l'ascendent de la llur autoritat, proclamant pernicioso una doctrina a la qual la seva ampla difusió no priva pas d'ésser radicalment falsa i de constituir un fiblant i humiliant afront a la raó humana.

CANONGE VAN LANGENDONCK

Inspector diocesà
de l'Ensenyament mitjà a Malines, Bèlgica.

que ella esquerpa reb,
rient-li a la cara.
Alla lluny se sent
la veu apagada
d'un xaruc pastor
que irat amenaça.
An aquell bell punt
brunzia per l'aire
un roc aviat
per fona trenada.
La lluita bentost
es feia salvatge;
la sanc ha brollat
clapejant el marge
La pastora ho veu
d'espant corgelada
De sopte es revé
i fa enriolada:
—No manquen pastors
per mi a la montanya.

I al lluny entre somnis
la cançó morí:

Sota l'ombreta, l'ombreta, l'ombria
flors i violes i romaní.

PRIMICIES

Sobtar en son desvetllament una puríssima ànima poètica, és regal extraordinari i que cal agrair als deus: veus aquí les primícies del talent d'una exquisida poetessa catalana, poetessa de fa un any

LA PASTORETA

Què li donarem a la pastoreta,
què li donarem per anà a ballar?
Jo li donaria una caputxeta
i a la montanyeta la faria anar.

Remembrant un jorn
aqueixa tonada,
fugint de ciutat
al camp me'n anava.
Pastora gentil,
que tant ets cantada,
vui veure't d'aprop
en l'aspra muntanya.
Vui sentir ta veu
fresca i regalada
entre les vessants
de les grans muntanyes.
L'esguard de tos ulls
de llum reposada,
vui veure'l fixat
en la meua cara.
I poder fruir
l'encís que s'escapa
de ton gest humil
en rítmica dança.

Ja soc vora teu
pastora anyorada,
et tinc al davant
i no et reparava.
¡La cançó sublim
com s'és trasmutada!
¿Tos esguards aon són?
els cerco endebades.
Ta veu, font d'amor,
que el prat alegrava
¡que prest enmudi!
¡no en trobo paraula!
La dança que'l cos
lleuger et vinculava,
ni t'ú l'has sentit,

ni l'has anyorada.
Sols sents el dringar
de l'esquella balba
al pas encalmat
de les teves vaques
Són els teus cabells
madeixa esbullada:
que a la font no vas
on t'hi pentinaves;
i si al estanyol
espitlles la cara,
no et diu com abans
que n'ets tota blanca;
tan sols blanca n'ets
amb l'aigua plujana
que et sobta en el ras
peixent les remades.
El sol, amic teu,
tota t'ha colrada.
A prop teu no es sent
la flaira boscana,
sino el baf cloit
que el cor ens amarga

¡Adeu, mon amor!
¡adeu, l'esperança!
ma dolça il·lusió
pastora llunyana.

La cançó seguia
florint de bell nou:
A la montanyeta no hi neva ni hi plou
i a la terra plana tot lo vent ho mou.

L'amor dels pastors
deu ser cosa blana
si el soleu cantar
en flauta de canya
Deu ser ferm i dolç
de veu ressonant
amb un nou esclat
de natura sana.

Més, veig alla dalt
que un pastor davalla
i creuant rostolls
prop la noia es para.
Son primer salut
es fet amb la grapa,

Me plau saber-te aprop, Amor mesquí,
car ara ja no temo tes sagetes;
conec ton pas lleuger, ton riure fi
i ta sentor de llirs i violetes.
Me plau a mon entorn veure't teixí
tes malles cada volta mes estretes;
miro com sotges, oh pastor rui
per enriquir d'un nou anyell tes pletes.
De res t'ha de valer la fina adreça
ni de tos passos l'exquisida pressa
sino d'esdevenir enquimerat
al veure de tes armes l'impotència.
Un jorn de mi rigueres i l'essència
d'aquell somris irònic, reposat,
avui contrau mon llavi; m'he venjat.

Es vostra filla dolorida
Senyor, qui passa prop de Vos;
en un silenci piadós
per vostre braç diví, sa vida
voldria veure's benefida.
Damunt del soli lluminós
amb vostre gest meravellós
doneu-li l'aire d'escullida.
Que sa passió sia calmada,
que dins son cor sols hegui estada
l'amor a Vos i Vostra fè.
I la suprema Saviesa
allunyi d'ella l'incertesa
d'un més enllà, d'un cel serè.

Lloeu ben alt, vosaltres mos sentits,
el desvetllar del jo que en mí dormia,
no us desconorti esdevenir petits
enfrent de tant excelsa senyoria.
La vostra humilitat li farà honor,
aquella que en el fons mes us tortura:
el jou serà suau d'aital Senyor,
car de molt alta llei és sa natura.
Ell n'ia dintre meu tant dolçament
que per sa gràcia la doló es partida;
per son voler ma vida indiferent
dins una nova fè s'és redimida.
I tot desig impur serà extingit
per vostra cortesia generosa:
aixís al clar triomf de l'esperit
ma carn serà discreta i piadosa.

CLEMENTINA ARDERIU

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en què la filosofia és art

Acabem de veure com tot allò qui és divers i mòbil, en l'espai i en el temps, al menys en el temps, és imaginable. Afegim ara que tota *imatge* és l'expressió de qualque cosa més pregonada qui és invisible, irrepresentable en sí, i és d'aquí, d'aqueix fons invisible, que en ve precisament el llaç visible de unió, consistent en aquella multiplicitat i en aquella successió, llaç sense el qual la imatge no podria constituir-se, car els elements romandrien esparços el mateix que àtoms isolats. Perquè hi hagi una imatge, cal al menys que hi hagi senyalat un contorn, i aquest senzill tret, que es ja un lligam, no podria fer-se sense un invisible del qual aquest múltiple i aquest successiu així rellegats en són l'expressió. La unitat no és pas menys indispensable a la imatge que la multiplicitat i la diversitat, i la unitat li ve de quelcom que no hi ha en ella, li ve de l'invisible que ella representa.

Comencem ja a assolir el que és un *simbol*? Comencem així mateix a comprendre que de per sí l'imaginació no és falsa ni enganyosa?

L'imaginació desenrotlla amb el temps ço qui, de per sí, és *un*, reunit en sí; i del que ella desenrotlla així en forma una síntesi visible. Ella de quelcom de múltiple, de divers i de mòbil, en fa una unitat expressiva, símbol de l'unitat profunda, la qual, de per sí, és senzilla i immòbil: ella troba en el *fenòmen*, el símbol de l'*acte* i de l'*ésser*.

Voleu assolir la relació que l'imaginació té llavors amb la realitat? Considereu-ho abans en els exemples més familiars. L'experiència vulgar i quotidiana ens permet comprendre el paper de l'imaginació en la *recordança* i en el *relat* d'un esdeveniment real. Això és molt profitós. Gràcies a ella, ço qui ha estat sembla revivre; gràcies a ella apareix el llaç secret qui lliga uns amb altres els detalls esparços. El relat viu és fidel, i és més fàcil de conèixer l'esdeveniment real a través del relat, que no

pas a través d'una denominació, per exacta que sigui.

I en el retrat, físic o moral, d'una persona no és l'aprehensió de la semblança, de l'*aire*, ço qui en fa la realitat? Què és conèixer l'*aire* d'una persona, *os habitumque*, sino trobar entre'ls trats esparços un llaç provinent del fons de l'invisible, i que es té l'art de fer-ho devenir visible? Sense imaginació per trobar aquest llaç i per produir aqueixa síntesi visible, aquesta unitat expressiva de l'unitat profunda, la realitat se'n sustreuria. El suposat artista no ha pas sabut *veure* en ço qui és visible l'invisible, i nosaltres, davant de la seva obra no reconeixem l'original: ha estat impotent per *donar-nos-el*.

Per tant, entre l'imaginació i la realitat, no hi ha cap incompatibilitat, cap repulsió, al contrari: l'obra de l'imaginació no és vana ni falsa, sino en dos casos: o el model real ha estat poc estudiat, o l'ànima, l'esperit, el principi interior de vida no ha estat copsat. Amb clarícies insuficients no es pot, evidentment, reproduir ço qui és, i es barregen trets forasters a l'imatge que es vol fer. També és evident, que amb una idea directriu, sense analogia suficient en les clarícies, no es pot reproduir ço qui és, i d'elements que prou pertanyen a l'objecte se'n fa un conjunt qui té una fesomia estrangera. Suara no coneixiem el *cos*, ara a un *cos* qui ens és prou conegut se li dona una *ànima* que no és pas la seva, un esperit forà. Primer, era el dibuix ço qui estava mancat d'exactitut, ara és l'expressió ço qui és infidel: l'*aire* ni ha estat copçat ni ha estat reproduït.

Fora d'aquests dos casos, l'obra de la imaginació és incompleta, indubtablement, però no és pas vana ni infidel. Incompleta ho és forçosament, car és impossible que contingui tot allò qui hi ha en la percepció. Però pel mateix relleu que dona a certes parts conforme a l'impressió produïda sobre l'espectador no falseja pas les coses; al contrari, és

el medi de reproduir-les amb més fidelitat.

I és més encara. L'imaginació pot deixar d'ésser fidel als fets i no per això enganyar. Si en l'història per exemple, un relat viu ha de reproduir ço qui ha estat, si, d'una fàiso més general, tota descripció d'una realitat determinada ha de posar aqueixa realitat davant dels ulls, per dir-ho així, tal qual és, en la poesia i generalment en l'art, aquesta fidelitat escrupulosa pren tot un altre aspecte. No és precisament a l'*existència* que l'imatge ha d'ésser fidel, sino a l'*essència*. L'*ideal* és realitat adhuc quantes de real no hi pot correspondre en el medi donat.

L'*ideal* d'un ésser, és en definitiva l'ésser mateix concebut en sa pròpia perfecció. L'obstacle a l'existència ve del medi ambient, no de la mateixa perfecció. L'*ideal*, és l'ésser tal com hauria de ser, podem afegir, tal com podria ser, essent canviades les condicions circumdants. Es indubtable que la seva excel·lència no té límits fixos, i en aquest sentit la perfecció d'un ésser acabat no podria ésser jamai assolida; per bo, per bell que fos, podríem desitjar-lo i concebir-lo més bell i millor encara, i per més que l'encaminem a aquest terme, recula davant d'ell, provocant per un incessant atractiu, un progrés incessant. Però l'essència en sa puresa, l'essència en tot allò qui requereix perquè l'ésser sigui enterament el mateix, què és el que priva de realitzar-la enterament? Res que vingui d'ella mateixa; ella és la realitat, talment ho es que com més les condicions donades d'existència permeten a l'ésser d'ésser conforme a la seva essència, més veritable resulta el que diem que ell és.

Així doncs, mentres l'imaginació, en ses lliures concepcions, resti fidel a l'essència, resta fidel a la realitat. Es la quimera el qui és en oposició amb la realitat, no l'*ideal*, i la quimera, dintre els considerables productes de l'imaginació, no és més que un accessori; hi representa un paper decoratiu i res més. La fantasia, més important, està ja mes aprop de la realitat; amb sos jocs atrevits i variats, es posa fora de tota existència, però encara respecta de certa manera l'essència;

ROYAL

— Totes les tardes Tè-concert —

Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT

Rambla dels Estudis, núm. 8

MENÚ DESDE 5 PESSETES

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

el que hi ha de més pregon o de més alt, serva, en mig de las més inversemblants transformacions de les coses, una certa realitat.

Aqueix estudi ens demostra que l'imaginació no és una «potència infidel». Passem ara a un dels elements del llenguatge, la *metàfora* o la *figura*. L'estudi d'això ens farà comprendre encara millor la relació que hi ha entre l'imaginació i la realitat.

Agafem paraules d'ús corrent: *entèrrer*, *commoure*. Aquestes paraules tenen un sentit *literal* i un sentit *figurat*. El sentit literal es el sentit obvi i en certa manera visible, corporal; el sentit figurat es indirecte, ocult i podríem dir, espiritual. No distingiu la *lletra* i l'*esperit*? Posat que sí, remarqueu això: desde un punt de mira reduït i superficial, el sentit literal és el més veritable l'únic veritable; però desde un punt de vista més ample i pregon, és el sentit figurat qui és, sino sempre, al menys en certs casos, el més veritable: car el sentit literal és un sentit derivat per aquell qui sab aprofundir, i el sentit qui per nosaltres es indirecte, per la raó de no ser el primer qui copiem és, en el fons i en la realitat de les coses, el veritable sentit original. Podem afegir encara a això que el sentit literal és una ombra i que de l'altre és d'on ve la llum pel fet d'esser aquest altre precisament el qui fa intel·ligible el sentit literal.

Commoure és diu literalment dels cossos i figuradament dels esperits; però el *commoure* corporal és resoltament ombra, imatge empobrida o derivació, o pàl·lida copia de què? de l'acció de l'acció pura, de l'obrar qui és espiritual, i si no'ns representem l'acció pura més que mitjançant el moviment, el qui hi ha de real en el propi moviment no ho assoliríem si no fos per l'acció. Per tant el sentit literal és el primer en relació amb nosaltres, no en sí, i el sentit figurat, qui sembla derivat, és original. És el sentit literal el qui permet transposar, traduir, fer esdevenir sensible l'invisible objecte, però és l'invisible objecte el qui fa esdevenir intel·ligible el qui indica el mot, prèls literalment.

Heu-nos aquí davant d'una de les lleis constitutives del pensament humà: el concepte de l'espiritual és *simbòlic*; el concepte del transcendent és *analògic*.

Símbol no significa tant sols resum, esboç, compendi, amb una mena d'etiqueta de signe útil per poder trobar còmodament una cosa entre moltes altres, pel fet que es destaquí.

Molt menys encara significa idea vaga, mal definida; aquest és un sentit pitjoratiu nascut de l'abús, no és pas tal la significació natural del mot. Un símbol és una cosa, que n'evoca una

altra; és una cosa més accessible que fa pensar a un'altre cosa menys accessible de la qual ella mateixa n'és com plena, com penetrada. El símbol qui permet assolir l'original, de per sí no té sentit de virtut sino és per aquest original; si el fa assolir és perquè en depèn; si hi fa remontar és perquè ell en davalla; hi condueix perquè en procedeix. Necessariament imperfecte, no és però, ni infidel ni fals, i l'incessant regoneixement d'aqueixa imperfecció redreça incessantment l'incessant imperfecció. Tal es la natura del símbol, tal es la seva inclinació.

Després d'això, tot nom d'un concepte metafísic és metafòric o figurat, i el concepte en sí és simbòlic; car tot concepte metafísic és un concepte de l'invisible, de l'immaterial, de l'espiritual, essent un concepte del que jo nomeno més amunt l'*interior* o el *superior*. Tot allò qui és espiritual és concebut i nomenat figuradament, però la figura treu sa significació de l'original mateix que ella suposa.

Així doncs, tal concepte del superior o del transcendent és *analògic*, car tot transcendent és concebut i nomenat figuradament, per analogia amb lo humà, però en el sentit que lo humà porta en sí mateix son exemplar, sa raó, son principi.

El cos és la representació de l'esperit, però sols és en l'esperit el que hi ha d'intel·ligible en el cos.

L'humà serveix per representar el diví, però sols el diví fa intel·ligible l'humà a sí mateix.

L'obrar, la pura acció, heusaquí el tipus. Es prova de fer-se'n imatges, i es precis, car l'intel·ligència no pot pensar sense imatge, però és el tipus entrevist

el qui fa possibles aqueixes meteixes imatges.

Per això, el mode d'operar del pensament humà essent tal que l'imaginació se mescla a l'intel·ligència, no'ns és pas menys natural nimenys indispensable d'imaginar que d'abstreure: tant l'un com l'altre són procediments indispensables de la raó discursiva; tan l'un com l'altre són necessaris per poder-se formar idea de les coses; tant l'un com l'altre són prova de l'activitat de l'esperit i de la part que té l'esperit en el coneixement, i per consegüent són testimoni de son poder a l'ensem que de sa natural imperfecció.

Per què hem de sorprendre'ns doncs, de la necessitat d'aquest mode d'operació? No estem voltats d'essers mòbils i successius i no és mòbil i successiva la mateixa existència nostra? Ni nosaltres som essers purament essers, ni esperits purament tals. L'imaginació pren part en tots els nostres pensaments; ella ens cal per concebre ço qui és, ella és una de les condicions de tota concepció.

La filosofia no pot concebre son objecte sense recórrer al símbol, son suprem objecte sense recórrer ademés a l'analogia. Es dir que no pot passar-se de l'imaginació. Hi ha doncs una filosofia que per anomenar-la justament en direm racional; hi ha un ús racional de l'imaginació sense el qual no existiria el pensament humà; i de la filosofia, del qui és especulació metafísica (precisament això és el que és més pròpiament filosofia) cal dir que no tant sols comporta, sino que reclama, exigeix imperiosament aqueix us de l'imaginació.

OLLE-LAPRUNE

(Acabarà)

Els mals llibres

«En lo segell d'Aristòtil havia escrit: que aquell qui negava ço que sabia era pus sabi que aquell qui manifestava ço que no sabia».

Això ens ho esmenta el Llibre de Saviesa; i seria sanitos que ho recordessin a les escoles com a principal ensenyament.

Perquè d'allí surten els deixebles, cap-obert vers la seva aptitud, i abans de entrar del tot la ensenyança a l'intel·ligència, el poc seny la fa recular i entortolligada amb creacions cregudes propies, va a omplir pàgines de llibres.

Pocs son, i benaventurats, els que la dita d'Aristòtil segueixen, i mena d'orats son els que no la practiquen com

diu aquell savi: «qui no mana son seny, no mana sa fellonia». Car al seny el creuen defecte i no deixant-se manar esdevenen erradors, si no per malícia per necetat.

I com el seny és l'amic de l'home i la follia son enemic, es deixen dur de la follia i l'enemic els acaba.

Es dolorós que el constant llegidor, arribi a deixar els llibres nous i a no aturar-se davant les llibreries: si es vol llegir, avui en dia, quelcom escrit per majors d'edat, no hi ha més remei que anar a les parades de llibres vells, on, per mig de les riuades de necetat moderna, suren exemplars que foren la delícia de passats intel·lectuals, o anar a les

velles biblioteques a esperar asseguts que vos portin el llibre que demaneu, i resignar-vos mentres llegiu a sofrir les mirades i observacions d'un cà perdiguier qui ensuma si haveu doblegat el cantell d'una fulla o diu si el vostre capell li tapa la vista d'observar vostres moviments.

No parlant de notables excepcions, veritables obres dignes, que ademés són poques, fa riure realment la producció de mals llibres amb una rialla que no sabem si és burladora o d'una rampa que estremeix els muscles de la cara.

Aquell noi d'estudi, al qual el seu mestre—qui no sab sintaxis—ha lloat un discurs de mantenedor de Jocs florals infantívols, i l'han retratat els del *Nuevo Mundo* disfregat de llagost, publica el seu discurs.

Aquell noi de l'Institut, al qual el seu mestre de filosofia—qui no ha llegit Baltes—ha felicitat en pública aula un estudi sobre *El Criteri*, va a llegir el seu treball a la Academia científica... tal i l'Academia envia un solt als diaris dient-los que el xubec fou molt agradós per a la immensa concurrència que assistí a l'acte, i que sortirà a la Revista de la casa.

Un estudiant de grec o hebreu a l'Universitat, qui ha tingut matrícula d'honor perquè s'en poden donar cinc i els aspirants no més són dos, fa un estudi «definitiu» sobre «Flates» abans d'arribar a Nadal, i surt portant per capçalera una reproducció d'un cap gros d'ulls sense ninetes—qui vol ser d'en «Flates»—a una col·lecció de traduccions gregues... del francès totes, menys les del pobre director qui s'escarraça per trobar el significat exacte d'una paraula dintre el formós i immens labirinte de la llengua grega.

Un periodista tendral que ha sigut de tots els diaris polítics, i ara és d'un diari independent, escriu una novel·la *realista*, que no sabeu per on començar-la de

brutícia que degota i de descomposició de llenguatge que traeix.

Aquests són els germans generals dels escriptors de després, que vénen molts de llibres, gracies... a que el dibuixant de la coberta en sab més que ells, a que l'editor deixa molt de paper en blanc, i a que en una penya d'amics li han posat un títol en comandita.

I és que els llibres dolents responen a un estat morbós de les nostres generacions, totes frèvols, insubstancials, mena de quincalleria de mil colors que si un còdol la fereix es fa mil miques.

Amb petites nocions es vol fer sabi: sense fonaments sòlids, volen crear-se fantastes originals, genials i rares, sense conèixer abans les més elementals nocions de les coses. Els passa als escriptors dolents, igual que a certs pintors que no més tenen la paleta a la mà, que el pinzell els hi és quasi be foraster.

Entrem a una llibreria: aquí hi ha la nova novel·la que ha sortit a la famosa biblioteca de Madrid. A les cobertes, amb molt de groc, vermell, blau i unes figures rares,—ells amb el nas entre-girat cap a la dreta, i elles ensenyant la carn abundosa que no hi és,—hi ha un títol ni llarg ni curt, que realment vos interessa; obriu el llibre i vos convenceu que el millor d'ell és el títol, perquè... res en té que veure amb ço que dins diuen les planes.

Fullegeu-les aquestes, fullegeu-les no més, vos ho aconsello, i veureu divagació, inconsistència, pintures mullades que res diuen: argument de pel·lícula, caracters difumats, tipus ridícols i inversemblants: topeu amb una plana realista, millor abjecta, és el més ben descrit i el més detallat: passada la indecència que us resistiu a llegir, torna el llibre a ésser monòton, frèvol, enervant, fins que s'acaba rarament.

No'n parlem del llenguatge que és enciclopèdic: un mescloi de llengües:

quasi be un esperanto. No'n parlem d'ordre ni de contorns.

De fons, res: com és possible?

De originalitat, res; és copia de romans a 40 cèntims.

Cobertes, colors, el títol en comandita... molt be: un bon cromó per a posar dins del paper-estany de les mitges lliures de xacolata.

El llibre... el llibre, ¿perquè te de ser bo, si pel cromó de la coberta s'en han donat tres pessetes?...

JOSEP M.ª RUIZ MANENT

30 Gener 1913.

“URANIA”

Visible • Práctica • Sólida

Voleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu
Agent general a Espanya J. ROVIRA
Cortès, 619.-BARCELONA.- (vora del Passeig de Gràcia).

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Un monument de les lletres catalanes

Obres completes

de l'Ilm. Sr. Dr. D. Josep Torras i Bages, bisbe de Vich

S'està ja ultimant el primer volum d'aquesta magnífica col·lecció que sortirà a mitjant Febrer. Donades les materies recollides fins ara podem assegurar que l'obra sencera constarà al menys de set volums d'unes quatre centes planes cada un de 22 1/2 x 14 1/2 cms., paper extra i acuradíssima impressió, tal com pertocava a la que es sens dubte l'obra més capdal, mes ferma d'idees, d'orientacions i de ensenyances que de sis sigles ençà s'es escrit, en llengua catalana.

Es tal l'altura de mires del sabi bisbe de Vich i tant universal l'aplicació de la seva doctrina lluminosa a tots els problemes més candents de la societat moderna en general, i de l'espanyola i catalana en particular, que estimem necessària la seva lectura a les persones de tots els camps que es preocupen de la cultura i vitalitat catalana.

No essent-nos possible fixar encara el preu global pels qui desitgin suscriure-s'hi, per tal que no sabem encara del cert els volums que farà, podem dir que els qui s'hi suscriguin per endavant, amb pac a la avençada, tindran, pel preu de la rústega, tota la col·lecció enquadernada luxosament amb tela i rètols daurats.

Hi ha una curtíssima edició de paper de fil.

Música da camera

La ciutat no viu solament del bell ordenament de carrers i places, del jardí fressejant i la estatua que reb de cara l'or crepuscular; i de la poderosa lluita política, l'angoixa o l'orgull de les castes diverses, les corrües qui s'assabenten en grans aules i el remolí fulgurant dels espectacles. Ella viu també de ço que és íntim i recòndit, de ço que passa impercebut, de ço que no més és familiar a petites congregacions de discrets: una petita esgarripança religiosa, filosòfica o estètica produïda en ambients recullits tindrà una eficàcia gradual en tota la forma vivent de la ciutat; els millors, tot i essent pausats, i sent de poca fressa irradien amb segurança, i amb la fixitat tranquil·la de la virtut; ells penetren i suavitzen la ignorància tumultuosa de les majories. Els millors, no amen la vanagloria, no s'organitzen agències de publicitat, no s'aturen i somriuen en el *film* insuportable d'un rotatiu, no's tenen per legisladors ni figurins. Els millors són anònims, pobres en esperit; es pot dir que llisquen per la ciutat. Llisquen, i consoliden, amparen, conorten, perfumen, eleven. I tot això amb tanta modestia que sembla treball impersonal, sobtada trasmudança de natura. L'artista es sent de vegades molestat d'aquestes cares dolces, que semblen incomprensives. I noresmenys, ell no més pot crear l'obra única genial: car la civilització és obra de molts inconeguts; la proba, és que un país, una Espanya, pot ésser genial i prou; genial i sense amor.

Qui dirà doncs una lloança prou alta d'aquesta llar humil, on, el diumenge a la tarda, es respiren flors i llegeixen sonets? O d'aquell recò d'un centre d'art on uns quants minyons, a la mitja nit, entenen entre tots un llibre de filosofia? O d'aquell voltar, a l'hora del capvespre, de tres vells de testes benignes, qui oblidant la llur malura desitgen i ja veuen el temps millor, i canten la fe i la justícia dels homes venidors?

Doncs, serà dever nostre fomentar aquests conventicols de incipient i gràciosa civilització. Gran dia fora aquell que tothom rebés per un o altre caire de l'esperit l'amorosament d'una hora discreta i gentil. Car una mica de gentilesa, es difón, a la llarga, per tota la vida.

I digueu-me quina d'aquestes belles emocions compartides en una escullida i reduïda convivència és tant faedora com el primor humà que anomenen *música da camera*? Ella ha estat un dia, és

ver, festa de prínceps; però avui li escau la missió, a tot arreu del món, d'ésser delícia d'escullits. Diuen els músics que la *música da camera* és insubstituïble per la educació musical col·lectiva i jo gairebé diria que per la educació civil. Jo no em podré mai acabar d'entendre amb un home que no ha sentit Haendel i Haydn dins una cambreta de dugues centes persones. Hi ha delicadeses d'esperit que l'òpera brutalitza, que les grans masses corals o instrumentals ofusquen, que no més la *música da camera* descobreix i afalaga; delicadeses d'esperit, que per aquest poder de trasvasació de la gentilesa, que deïem, ens faran més nobles catalans, més purs enamorats i més castos deambuladors.

Els meus amics del Quartet «Renaixement» saben prou que jo els tinc per insigne honor de la vida barcelonina. Son per mi inoblidables els records de les seves tardes i vetlles primer de l'Orfeó Català (singularment les de la sèrie històrica dels quartets); i ara, que s'han unit

amb el sabent den Tomas Buxó i treballen per l'Associació Musical dins el casal del Circol Artístic, peregrino metòdicament a dit casal, arrostrant les exhibicions de tómbols inofensives i pintura escaducera. No hi ha gaire gent de Barcelona que conegui la llealtat artística d'aquests jovencells, la seva gràcia benestant i la segurança creixent de les seves devotes interpretacions. És un plaer l'anar a sentir-los; si jo fos pintor (no del Circol Artístic) pintaria aquella testarossa i dolça del primer violí—que no anomeno per no destruir l'encís de l'unitat del quartet—i pintaria la emoció igual de la gent diversa que no es coneix, i pintaria una nuca d'una noia bruna que hi va-però, la nuca plena de brins d'or, i escollada com per tirar-hi grapats de boll.

Els qui com jo siguin fervorosos de Haydn, tenen el dever de teixir una garlanda d'efusions a honor d'aquests bells donzells que tant bé el juguen—com també el Mozart.—

Això que us dic, és un secret. Aneu-hi, si os plau; però no ho digueu massa. Recordeu-vos que no més hi anem els millors.

C.

Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans

No s'escriurà amb *a* sinó amb *e* la terminació del plural dels noms en *-a* i les terminacions verbals en *-s*, *-n*, *-m* i *-u* d'aquells temps en què la tercera persona del singular acaba en *-a*; així, tot escrivint se *taula*, *força*, *formiga*, *força*, *teorema*, etc., amb *a*, s'escriurà, en el plural, *taules*, *forques*, *formigues*, *forces*, *teoremes*, etc., amb *e*; tot escrivint se *pensa*, *irencia*, *prega*, *siga*, etc., amb *a*, s'escriurà *penses*, *pensen*, *trenques*, *trenquen*, *pregues*, *preguen*, *sigues*, *siguen*, etc., amb *e*; tot escrivint se *pensava*, *dormia*, *faria*, etc., amb *a*, s'escriurà *pensaves*, *pensaven*, *pensàvem*, *pensàveu*, *dormies*, *dormien*, *dormíeu*, *faries*, *farien*, *fariem*, *fariéu*, etc., amb *e*.

S'escriurà *g* i no *j* davant de *e*, *i*. Ex. *gendre*, *gemva*, *geografia*, *gerani*, *ginebreda*, *girafa*, *marge*, *ingenu*, *gastralgia*, *sacrilegi*, *menges*, *mengívol* (en què la lletra *g* representa el mateix so que la lletra *j* en *jaspí*, *jove*, *jura*, *gorja*, *menja*, *menjoteja*);—*aventatge*, *metge*, *rellotge*, *viatge*, *viatgen* (en què les lletres *tg* representen el mateix so que les lletres *tj* en *lletja*, *lletjor*, *viatja*, *viatjar*). Excepció. S'escriurà *j* davant de *e*: en els mots *jerarquia*, *jeroglífic*, *jeure* (forma secundària de *jaure*), *majestat*, en els nexes *jec-i-ject* (Ex.: *objecció*, *projecció*, *abjecte*, *abjectiu*, *conjectura*, *injectar*, *trajectoria*) i en

alguns noms propis com *Jesús*, *Jerusalem*, *Jeremies*, *Jeroni*.

Dins l'ortografia catalana trobem usades: I. Una *h* etimològica, *h* que correspon a una *h* llatina o a un esperit aspre grec. Ex.: *home*, *hipòtesis*; II. Una *h* signe remoratiu d'una consonant desapareguda. Ex.: *rihent* (de *ridendo*), *rahó* (de *rationem*); III. Una *h* mer signe de pronúncia dissil·làbica. Ex.: *atribuhir* (llat. *attribuere*), *llehó* (llat. *leonem*); i IV. Una *h* sense cap valor fònic ni etimològic, escrita darrera de tota *c* final. Ex.: *amich* (llat. *amicus*).

D'aquestes quatre *hh*, continuarà usant-se la primera, la *h* etimològica; però se suprimiran les altres tres (ja de fet suprimides per un gran nombre d'escriptors); així, no s'escriurà *crehença*, *rahó*, *atihar*, etc., sino *crehença*, *raó*, *aliar*, etc., ni *amich*, *arch*, *gràfic*, etc., sino *amic*, *arc*, *gràfic*, etc., però s'escriurà: *hàbit*, *habitar*, *haver*, *heretar*, *heroic*, *història*, *hivern*, *home*, *holocaust*, *hora*, *hostal*, *hospital*, *hoste*, *humà*, *humil*, *ahir* (lat. *heri*), *adherència*, *inherent*, *inhumà*, *cohesió*, *exhalar*, *exhumar*, *inexhaurible*, *prohibir*, *vehement*, *vehicol*, així com *harmònic*, *inharmònic*, *hèlix*, *antehèlix*, *hemicle*, *heterogeni*, *hexàmetre*, *hidrogen*, *higròmetre*, *hipertrofia*, *hipotènc*, *homologia*, *horitzó*, etc., etc.—S'escriurà, però, *Espanya* (llat. *Hispania*),

S'admeten les formes sil·làbiques *em, et, es*, etcètera al costat de les formes sil·labiques. Ex.: *Mai et veia i Mai te veia; Els en treu i Treu-los-en*.

Darrera de vocal que no sigui una *i* o una *u* pertayents a un diftong decreixent, s'usaran les formes sil·labiques. Ex.: *Porti els llibres, Els papers i els llibres*. Excepcions: Seràn usades les asil·làbiques (*m, t*, etc.) dins les combinacions de verb i pronom (*mira'm*), dins les combinacions de dos o més pronoms àtons (*me'n dona*), dins les combinacions de preposició i article (*entre'ls dits*) i facultativament, darrera d'alguns monosíl·labs (tals com *que, no*); i en tots aquests casos s'escriuran acostades a la paraula anterior i separades d'ella mitjançant un apòstrof.

Són invariables els dos mots àtons *hi* i *ho*.

Li és el datiu del pronom de tercera persona (*Dóna-li el pa*); *l'hi* és la combinació de l'acusatiu i del datiu del dit pronom (*Vol el pa; dona-l'hi*) o del acusatiu l'amb l'adverbi *hi* (*Heu vist mon germà al teatre? — No l'hi hem vist.*)

No s'admeten les formes *els-s, ens-e*, etc., *an-e, amb-e*.

Se separarà mitjançant un guionet el verb dels pronoms àtons afixats. Ex.: *donar-me, enviar-nos, rentar-te, mirar-nos, recordar-se, comprar-lo, escoltar-la, entendre-la fer-los, cosir-les, escriure-les, dir-li, escriure-li, venir-ne, pensar-hi, dir-ho; mirant-me, escrivint-nos, llevant-te, adormint-vos, asseient-se cremant-lo, evaporant-la, veient-los, dissolent-les, dient-li; parlant-ne, anant-hi, fent-ho; escolteu-me, plany-me, promet nos, ajup-te, vesteix-te, renteu-vos, cull-lo, duu-lo, cus-la, absol-los, feu-les, digui-li, parlem-ne, parlem-ne, parlin-ne, pren-ho, vés-hi; doname-la, dona-me'l, vés-te'n, vés-te-n'hi, digui-me'ls, digui-me-les portan-t'hi, vagi-se'n, digues-ho, digui-s'ho*.

Sa substituirà el guionet per un apòstrof en en el cas de seguir al verb una forma enclítica asil·làbica: *rebre'm; remetre'ns, deure't, vendre'l, viure'n, escolti'm, rentat, miri's, puja'l, parli'n; digui'ns-ho, porta'ls-hi, dona'ls-en, aneu's-en*.

No s'escriurà *pera* sinó *per a*.

Aquestes Normes no afecten els noms propis geogràfics, que han d'esser objecte d'un estudi especial, ni els cognoms, la possible esmena dels quals és naturalment de l'incumbència exclusiva de qui els porta.

Barcelona, 24 de Janer de 1913.

A. RUBIÓ I LLUCH, President de l'Institut Històric-arqueològic i President de torn de l'Institut d'Estudis Catalans.—ANTONI M.ª ALCOVER, pre., Presiden de l'Institut de la Llengua Catalana.—MIQUEL A. FARGAS, President de l'Institut de Ciències.—J. MASSÓ-TORRENTS, JOSEP M.ª BOFILL.—JOAQUIM MIRET I SANS.—LLUÍS SEGALÀ.—FREDERIC CLASCAR, pre.—E. TERRADAS.—EUGENI D'ORS.—JOSEP CARNER.—JOSEP PIJOAN.—PERE COROMINAS.—POMPEU FABRA.—J. PUIG I CADAFALC.—MIQUEL S. OLIVER.—R. TURRÓ.—AUGUST PI SUÑER.—GUILLER M.^a DE BROCA.

Informació

Per manca d'espai no poguerem reproduir la setmana passada el magnífic article amb el qual encapçalava *La Veu de Catalunya* la pàgina en que donava compte de les *Normes Ortogràfiques del Institut d'Estudis Catalans*, a favor de les quals es declara un ver plebiscit nacional.

Heuselaquí:

Per la llengua catalana

Una llengua en estat natural, sense conreu literari, vé a ésser un conjunt de dialectes, un sistema de formes de llenguatge diferents, heterogenies, però lligades per una certa unitat de lleis gramaticals. L'observador poc preparat o apressat se creu trobar-se enfront de llenguatges diversos, de llengües diferents; perquè varia la fonètica, varia el lèxic, varien les dessinències. No més l'investigador filòleg descobreix, a sota de les frondoses varietats, una unitat interna que permet classificar totes aquelles formes de llenguatge com varietats dialectals d'una mateixa llengua.

Quan una llengua permanece segles en aquest estat d'incultura, o mor absorbida per la invasió d'una llengua superior, o mor per descomposició interna trocejada, esmicolada pels dialectes. Se produeix llavors una morbosa multiplicació i intensificació de l'activitat dialectal, s'aflixen i desfàn els vincles que mantenien encara, per feble que fos, l'unitat de l'idioma i apareixen tots els dialectes com llengües diferents. Així se produeix aquell fenomen observat en els vells pobles de l'Amèrica, de formar-se, dins de les fronteres d'una mateixa raça, innumbrables llengües, tantés quasi com pobles o famílies.

Les llengües surten de l'anarquia dialectal que porta a la descomposició i a la mort, per cultiu literari, per la força intensa de la raça que fa sentir a tots els homes que la formen la identitat fonamental, la comunitat de vida col·lectiva i els empeny a traduir aquesta unitat de sentiment, de voluntat, de vida col·lectiva en institucions i costums i lleis i llengua.

Crear una llengua literaria és l'obra capdal d'un poble. La possessió d'una llengua literaria és la consagració de la nacionalitat. Quan del conjunt de dialectes d'una llengua en sobresurt un i s'enlaira sobre'ls altres y dona forma a les creacions literàries i filosòfiques i jurídiques de la raça, aquella llengua en estat natural de que parlàvem, aquella incoherent munió de parlars dialectals, queda articulada, és convertida en una unitat viventa, en un centre de relligament i coordinació i depuració de totes les forces lingüístiques de la raça, de tots els seus dipòsits seculars, de totes les riqueses atresorades en els seus dialectes. Allavors l'activitat dialectal, que sempre continuà, deixa d'ésser un perill, ja no pot portar a la tritració de la llengua. Ja, en comptes de matar-la, la tonifica, com els aires del camp tonifiquen la sang de les ciutats.

Nosaltres la tenim una llengua literaria formada pel treball de nombroses generacions. Però aquesta llengua nostra, al caure Catalunya com a poble, va restar durant segles sense conreu literari, sense poetes, sen-

se filòsops, sense estadistes, i al tornar a la vida de les llengües literàries, havia ja passat l'hora florida del Renaixement clàssic, que va portar a les altres parles mig-evalls, germanes de la nostra, la sang de les civilitzacions helènica i llatina, i les va enfortir, depurar i fixar en formes i lleis definitives.

Així s'ha trobat la llengua catalana en la situació d'haver de formular la seva gramàtica, depurar i completar el seu lèxic, fixar la seva ortografia, quan ja totes les altres llengües tenien acomplida aquesta tasca; i en circumstàncies tan desfavorables com l'actual situació política de la raça, que deixa a la nostra llengua desarmada, entre dues grans influències invasores, sense escoles, sense universitats, sense dinastia i aristocràcia pròpies, sense Estat, i tenint enfront veïcols de l'acció destructora d'una altra llengua, l'escola i l'Universitat i la premsa i l'Estat amb tota la complexa xarxa de canalització per a influir i penetrar un poble.

La tasca que les altres llengües podien acomplir reposadament, sense apressar-se, és, doncs, per a nosaltres, de la més extremada urgència. Hem d'aixecar la nostra llengua al nivell de les altres, hem de donar-li totes les perfeccions que necessita per a lluitar i vèncer.

La primera d'aquestes perfeccions, més necessària encara a la nostra llengua que a cap altra perquè està desterrada de l'escola, és l'unitat. Hem de donar a la nostra llengua una unitat forta, intensa, viva, que triomfi de la tritració dialectal accentuada en els segles de la nostra decadència, que triomfi de l'absència d'un poder representatiu de tota la raça que triomfi de les deficiències d'utilitatge, d'ensenyança, de patrimoni intel·lectual de la nostra llengua i de totes les forces de dominació acumulades per la fatalitat històrica en la llengua invasora.

Ha d'acabar aquesta semi-anarquia de la llengua catalana, en que cada escriptor té una llengua, una gramàtica, una ortografia pròpies. Ja que no ha tingut el català la evolució normal de les altres llengües llatines, ja que no ha tingut en els segles del Renaixement ni té encara avui un Estat que hagi imposat o podés imposar desde dalt formes úniques, definitives, donem-nos-les espontàniament, lliurement, nosaltres mateixos, per aclamació, per patriòtica renúncia de totes les preferències individuals o d'escola; establim-les per unànim plebiscit de tots els catalans.

Per a preparar, per a fer possible aquest plebiscit, va crear la Diputació de Barcelona l'Institut de la Llengua Catalana, a dins del ja gloriós Institut d'Estudis Catalans. La tasca que té encomanada és molt complexa, afecta a tota la vida i la expansió del nostre idioma, però en primer terme la Diputació va assenyalar-li la missió d'estudiar i votar, amb l'intervenció de tots els elements de l'Institut, normes ortogràfiques per a la llengua catalana a l'entorn de les quals podés fer-se la convenció, la unitat tan desitjada.

Per primera vegada aconsegueix avui l'Institut aquesta missió altíssima, unificadora de l'idioma, donant normes ortogràfiques

per a escriure la llengua catalana. La nostra resposta, l'actitut de tots els catalans, ha d'ésser, per primera vegada també, depòsar preferències personals i conviccions i hàbits i repugnàncies i arguments i discussions; i acceptar resoltament, unànimament, devotament aquestes normes.

Car elles poden donar a la nostra llengua estimada la primera de les unitats que una llengua culta necessita, la unitat ortogràfica, i el nostre acte a l'acceptar-les, tots a la una, serà un exemple de solidaritat, de patriotisme que'ns disciplinarà i enfortirà per a més difícils empreses.

Per arribar an aquesta convenció els homes que formen l'Institut han hagut de renunciar a hàbits i amors de tota la vida; grans escriptors molts d'ells, en el moment solemni de la renúncia a les formes ortogràfiques de que estan vestides les seves obres, han sentit en lo més íntim de la seva ànima el dolor de la ruptura amb la seva tradició personal i amb la tradició dels seus companys i la dels seus predecessors, de la seva mateixa escola; però tots patriòticament han sacrificat aquesta unitat de l'obra personal i la unitat de l'escola, per a fondre's en una unitat superior: la d'una sola ortografia nacional.

Que tots els homes de llengua catalana sàpiguin seguir el seu exemple, i aquesta ortografia nacional serà, no un desig, sinó una realitat.

ENRIC PRAT DE LA RIBA

Un parer d'en Cambó

La declaració política del Govern de'n Romanones és una tirallonga incommensurable de tòpics de l'oratoria, la efectiva penúria ideal del actual partit lliberal, s'ha disfogat a correcció, de afany complexe de progrés i redempció, encara que amb estil gazetillesc i amb una certa melangia de cosa venturosa. Serà oportú reproduir les manifestacions de'n Cambó al *Mundo*, d'una precisió i una elegància crítica sense tara.

«El Mundo» inaugura avui una serie de judicis sobre la declaració ministerial amb les següents manifestacions del senyor Cambó.

La declaració ministerial, amb apariències d'innovació modernista, no és més que la reproducció arcaica d'aquells programes enciclopèdics que aparegueren a Espanya amb l'instauració del règim constitucional i que mig segle enrera semblaven ja cosa vella i passada de moda.

El senyor comte de Romanones no s'ha enterat de que aixís com en la ciencia s'ha passat de l'enciclopedia a la monografia, en política s'ha passat del parlar de tot per a no fer res, al parlar de poc per a fer quelcom.

Aquesta declaració ministerial podrà anomenarse aixís pel seu origen i perque aixís s'ha batejat, però no té cap semblança amb lo que són les declaracions ministerials en els països on s'estilen. On, com a Anglaterra, existeix el Govern de partits, la declaració és un compromís que'l Govern controu amb el seu partit de convertir en realitats legislatives algunes de les aspiracions consignades en el programa del mateix, aquelles respecte de les quals s'estima està preparada l'opinió per a acceptarles, aplaquant totes les demés, que continuen figurant en el programa del partit com plataforma de propaganda, fins que amb l'eficàcia d'

aquesta se troben en condicions de passar ser programa de Govern. I on se segueix sistema dels Governos circumstancials i parlamentaris, la declaració ministerial és enumeració d'aquelles solucions concretes en que coincideixen els homes que integren el Govern i els partits o grups que el ven representen.

Amb el nom de declaració ministerial el senyor comte de Romanones ha volgut imular un programa del partit liberal, i tampoc aquest nom mereix, car els programes de partit indiquen solucions per problemes, mentres que en aquesta declaració, si bé s'enumeren els problemes, no indiquen les solucions o s'indiquen amb vaguetat que poden acceptar-les els partits de tendències més oposades.

Aquesta declaració és un índex incomplet dels problemes polítics contemporanis. consignen en la declaració, al menys, una dotzena de problemes que els països on s'ofereix o resolt algun d'ells, se recorden com exemples de feconditat dels Governos i Corts que els han realitzat. Si a Espanya amb vint anys de tasca constant, hagués aprovat i resolt els problemes que s'enumeren en la declaració, assombraríem al món per la feconditat de nostra potencia legislativa: i sembla que el senyor comte de Romanones no's proposa assombrar al món eclipsant la gloria dels homes consagrats i estadistes eminents per haver realitzat centèsima part de lo que ens promet en la seva declaració ministerial. Crec que la seva pretensió serà més modesta i si l'anu de la tasca parlamentaria que prepara el Govern li serveix al senyor comte de Romanones de pretext decorós per a retrassar més l'obertura de les Corts, se donarà molt satisfet.

Quan les Corts s'obrin, ¿quí's recordarà la declaració ministerial? Hi haurà tanxismografies en la política amb que entretenir l'animació de les Cambres durant una dotzena de sessions que no tindrà que recordar's al farciment de cap projecte trascendental per a matar el temps i consumir hores de sessió; i això és lo millor que pot ocórrer. Si fos possible que l'actual Govern presentés els projectes que en la declaració s'indiquen i fos possible que les Corts aprovessin, seria per a Espanya i per al règim constitucional la major de les ditxes. Amb allò se conseguiria que així com s'han prostituit i esterilitzat a Espanya les reformes polítiques, per haver-se implantat sense preparació, s'esterilitzarien les formes socials, tributaries, culturals i ministratives, en els rams de les que s'ocorregués lo que en les reformes polítiques ha ocorregut seria una vergonya.

Tenim en nostres lleis major que la llibertat política que en cap país existeix, mentres en la realitat vivim encara el règim feudal en que'l senyor de tot està substituït i empitjor, que es quasi la única realitat que resta dels antics costums polítics, i així els catalans miren amb despreciant l'espectacle de la proclama de reformes polítiques, els obrers amb fastig dels governs, partits i Parlament, i els propietaris amb despreciant les reformes socials. Els gremis i municipis accentuen el cap al poder central que proclama formes administratives.

Per fortuna res d'això ocórrerà. La declaració ministerial haurà a entretenir la curiositat de les g

Alcella, Rodés, Bosch i Alsina, Soler i March, Sala (don Alfons), Vila, Abadal, Girona, Vargas, Alberti, Mayner, Balcells i Moles, haviant llurs adhesions a l'acte els senyors Arguella, Nogués, Cruells, Eusebi Bertrand, Big i Bergada, Godó, J. Sagnier, Llari, Andelan, Lluís de Zulueta, Baró de Bonet, Lluís Carner, Caballé, Dasca, Monegal, Estrán i Musitu, Padrós, Bosch i Puig, Cossío i Sostres.

Hi hagué perfecta unanimitat en l'aprovació dels acords presos, que foren els següents:

Primer: Enviar el següent telegrama:

Excm. Sr. President del Consell.

Convocats pels quatre presidents de les diputacions catalanes, s'han reunit els senadors i diputats a Corts per Catalunya, i han acordat, per unanimitat, manifestar V. E. que, a l'expressar-li la seva satisfacció per la especial menció que en la declaració ministerial se fa del projecte de Mancomunitats, confien en que, en la prelatió de l'Govern se reserva fixar entre'ls diferents projectes que en dita declaració s'uncfen, mantindrà el solemne compromís de discutir preferentment en el Senat, tant compte se renúin les sessions de les Corts, el projecte de Mancomunitats. Acorden també significar a V. E. el seu desig de que les sessions de Corts se renúin tant aviat com sigui possible, per creure que, en reformes com la que significa el projecte de Mancomunitats que responen a una intensa corrent d'opinió i a necessitats de tant de temps perdides, una demora excessiva de la seva implantació pot privar-les de la saludable eficàcia que donades amb oportunitat poden produir.

Segón: En la data acordada pels presidents de les Diputacions catalanes, amb prioritat a les pròximes eleccions, realitzar conjuntament una acció col·lectiva els diputats i senadors, per a obtenir del Govern immediata obertura del Parlament.

La reunió que havia començat a un quart d'una, durà més de tres quarts.

Amb aquest lema publica en Rovira Virgili al *Poble Català* una nota sobre l'actual estat de la R. P. sota el ministeri Briand. Amb molt de gust la copièm:

La R. P. a França

El paragraf de la declaració ministerial al nou govern dedicat a la Representació

proporcional, no va agradar ni als partidaris ni als adversaris d'aquella. Uns i altres se planyien de que M. Briand tingués la pretensió d'accontentar a tothom i de cercar una transacció impossible.

Aviat s'ha vist que'ls queixosos no tenien raó. En la seva recent entrevista amb la comissió electoral del Senat presidida per M. Clemenceau, el president del Consell ha mantingut francament els principis essencials del projecte de R. P. aprovat per la Cambra dels diputats. Per la seva part, la comissió senatorial, ha acordat mantenir el seu punt de vista antiproporcionalista. Queda, doncs, entaulada la lluita entre'l Senat i el Govern.

Els proporcionalistes se mostren contentíssims de l'actitut de M. Briand, i el mateix M. Jaurès no amaga la seva satisfacció. «Le Rappel», diari radical-socialista partidari de la R. P., però no massa partidari de M. Briand, dedica ara an aquest elogioses paraules.

Si el govern no plantegés en el Senat la qüestió de confiança, a propòsit de la R. P., és casi segur que aquesta fora rebutjada per l'Alta Cambra. Mes plantejant el govern la qüestió de confiança, la cosa pren ja un aspecte diferent. Vençuda la R. P. en el Senat, M. Briand hauria de dimitir totseguit. I no és gaire probable que s'arribi a tal extrem. El conflicte entre les dugues Cambres s'agravaria, i la solució se faria més difícil que mai.

Com que l'intenció del govern és aplicar la llei de reforma electoral en les eleccions legislatives de l'any vinent, M. Briand ha pregat a la comissió senatorial que dongui el seu dictamen quan més aviat millor. La comissió ha promés fer-ho per tot el mes actual.

Presentaran de debò la batalla els antiproporcionalistes? Fóra una follia, car la tenen per endavant.

Un llibre en preparació

El nostre benivolgut company Josep Lleó nart dongué compte en un article del sentit i orientacions de les conferències del doctor Ruiz (Verdaguer-Maragall-Ors) a l'Ateneu Barcelonès. Nostres lectors han pogut, doncs, formar concepte del seu valor.

La tasca sencera del Sr. Ruiz al volt d'aquestes tres figures immortals, apareixerà en un llibre, escrit en castellà i amb el nom de *Las Bellas Mentes de aquí* (Un ciclo de

POMPEES FÚNEBRES =

EGIPTO

AT ANÓNIMA

-Central: Pelayo, 44, teléf. 1,113 Economía, Veritat en els preus

aneraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap arte-
t-desinfectat. — NOTA: Esmerat i rapid servei tant a la Capital

cultura en Cataluña). La obra costarà 25 pessetes en paper de fil i 10 en paper imitació Holanda.

Hem rebut la següent comunicació, que tradum:

«A tots els qui escriviu l'Ateneu de Valladolid us prega que li trameteu un exemplar de les vostres obres. A tots els qui us comuniquen directament amb el públic, mitjançant la Premsa, que doneu publicitat, a aquesta petició. En els uns i en els altres confiem. Els qui escriviu en el llibre o en la fulla periòdica, no podeu desatendre els qui volen llegir-vos.

Aquest Ateneu fou fundat, a fi d'establir una comunió entre els qui treballen; a tots voldriem veure'us aquí aplegats, perquè aquesta cosa és tant vostra com nostra i si algún día volguéssiu entrar-hi, veuríeu com sortirien a rebre'us l'amistat dels qui sense conèixer-vos personalment us estimen.

La satisfacció del nostre desig, no podem comprar-la, perquè els grans desitjos mai han pogut ésser satisfets per un preu. Sempre foren pocs els diners per aplegar un exemplar de cadascuna de les vostres obres, i ni tant sols amb diners les tindríem per pagades, si no rebessin el testimoni de la nostra admiració i agraïment.

A aquesta casa poden venir-hi tots, i més encara, venir-hi per no sortir-ne mai, traient de les vostres persones el testimoni etern que n'heu deixat imprès.

Nosaltres vos ho regradarem molt, i prometem, que devora els vostres llibres hi

haurà un nucli d'homes, qui no deixaràn sense ofrena l'altar de les vostres aspiracions.

El President de l'Ateneu de Valladolid»

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, i a nostra Administració.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

El millor Cafè es el torrefacte de La Estrella - Carme, (Davant de Betlem).

ALTES NOVETATS
d'entretemps i hivern
de les més importants fàbriques

Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

Sasteria LA EUROPEA

PREU FIXE

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria - 32
:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES á MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancias sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

OBRA NOVA

Lo que debe saber todo Concejal

per
D. FERRAN SANS I BUIGAS
Advocat, Secretari del Ajuntament de Sarrià, Secretari del Primer Congrés Espanyol de Govern municipal,

i
D. JOSEP M.ª TALLADA
Enginyer, Professor de Economía Social a la Escola Provincial d'Arts i Oficia de Barcelona.

Un volum de 452 pàgines, 4'50 pessetes (enquadrat).
Demani's al Centre de Administració Municipal, carrer de la Aduana, 3, entl.: Principals Llibreries i a la Administració de CATALUNYA, Muntaner, 22 baixos.

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach